

รายงานผลการดำเนินการ

เรื่อง การเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่..) พ.ศ. ....

(ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา ๑๓๓ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย)

ด้วย นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน ได้ร่วมกันเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๖ ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้วินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีหลักการเกี่ยวกับเรื่องที่บัญญัติไว้ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จากนั้น ประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้ดำเนินการ ดังนี้

๑. ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมายปรากฏว่ามีผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายที่มีสิทธิเลือกตั้งและเอกสารหลักฐานครบถ้วน จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน

๒. ประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้วินิจฉัยหลักการของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เห็นว่าไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๔

๓. ประธานสภาผู้แทนราษฎร มีบัญชาให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ไม่ต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ก่อนบรรจุระเบียบวาระการประชุม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗ ประกอบพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๑๓ เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีหลักการทำนองเดียวกันกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ... ที่เสนอโดยนายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ได้มีการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายฉบับนี้กันอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยอาศัยอำนาจตามประกาศสภาผู้แทนราษฎร เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นของร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๒ วรรคสอง

๔. ประธานสภาผู้แทนราษฎร มีบัญชาอนุญาตให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

บัดนี้ จึงถือว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน ได้เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... ถูกต้องตามมาตรา ๑๓๓ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๔ แล้ว

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขที่รับ ๑๓๓๑/๒๕๖๖
วันที่ ๒๗ พ.ย. ๖๖
เวลา ๑๓.๓๕ น.

เขียนที่ ๓๓๘๘/๑๐๕๑.ณนพระรวม ๔

แขวงคลองตัน เขตคลองเตย กรุงเทพฯ

วันที่ ๒๔ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพบประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อยื่นคำร้องขอเสนอเสนอ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .. ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวนพร้อมเอกสารการลงลายมือชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและรายชื่อของผู้แทนของผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

อ้างถึง หนังสือสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่ สผ ๐๐๑๔/๙๐๐๔ ลงวันที่ ๒๓ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ตามที่ ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาว่าเสนอ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .. มีรูปแบบและสาระสำคัญเป็นไปตามรูปแบบการเสนอกฎหมายแล้ว และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรส่งสำเนาร่างพระราชบัญญัติให้คณะผู้เชิญชวนเพื่อดำเนินการชักชวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมลงลายมือชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติ การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๔ นั้น

บัดนี้ ข้าพเจ้านางสาวอรรณว์ ชุมภาพร ในฐานะผู้เชิญชวน และคณะผู้เชิญชวน จำนวน ๑๑,๙๐๖ คน ได้ดำเนินการชักชวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติเรียบร้อยแล้ว จึงขออนุญาตเข้าพบประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อยื่นคำร้องขอเสนอเสนอ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .. พร้อมเอกสารการลงลายมือชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑ ชุด และบัญชีรายชื่อของผู้แทน ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๒๙ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา ณ อาคารรัฐสภา (เกียกกาย) ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร หรือวันเวลาใดที่ประธานรัฐสภาเห็นสมควร

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นางสาวอรรณว์ ชุมภาพร)

ผู้เชิญชวนเสนอกฎหมาย

กลุ่มงานระเบียบวาระ
รับที่ ๓๔๑, ๒๕๖๖
วันที่ ๑๔ / ๑๓ / ๖๖ เวลา ๑๑.๓๑ น.

โทร. ๐๖๓ ๓๔๓ ๒๔๓๕

กลุ่มงานเข้าชื่อเสนอกฎหมาย
รับที่ ๕๐ ๒๕๖๖
วันที่ ๒๗/๑๑/๖๖ เวลา ๑๕.๓๕ น.

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
รับที่ ๓๓๗๗ ๒๕๖๖
วันที่ ๒๗, ๑๑, ๖๖ เวลา ๑๕.๑๖
ส่งกลุ่มงาน ๖๗ ๖๑๑ คำเป็น

ร่างพระราชบัญญัติ

ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย สามารถจดทะเบียนสมรสได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา ๑๔๔๘)

(๒) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย สามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ และเมื่อนายทะเบียนได้บันทึกความยินยอมแล้ว ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย เป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา ๑๔๕๘)

(๓) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลายที่จดทะเบียนสมรสกันแล้ว ต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส (มาตรา ๑๔๖๑)

(๔) ให้คู่สมรสที่รับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นบุพการีที่ชอบด้วยกฎหมาย (บรรพ ๕ ลักษณะ ๒ หมวด ๒)

(๕) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย ซึ่งจดทะเบียนสมรส เป็นคู่สมรสตามกฎหมาย สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้นำบทบัญญัติ บรรพ ๕ ลักษณะ ๒ หมวด ๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยสิทธิหน้าที่ของบิดามารดา บุพการี และบุตร มาบังคับโดยอนุโลม (มาตรา ๑๕๙๘/๒๘)

(๖) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย ซึ่งจดทะเบียนสมรส เป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย มีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ เช่นเดียวกับ คู่สมรสชายและหญิง และบัญญัติบเฉพาะกาลให้ คู่สมรสเพศเดียวกันที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถือเป็น “คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย” บทบัญญัติใด ๆ ตามประมวลกฎหมายพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง และระเบียบ อื่น ๆ ที่บัญญัติให้สิทธิแก่ “สามีภริยา” หรือ “คู่สมรส” หรือ “บิดามารดา” ให้หมายความรวมถึง “คู่สมรส” และ “บุพการี” (มาตรา ๑๕๙๘/๔๒ และ ๑๕๙๘/๔๓)

เหตุผล

โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้บุคคลเพศชายและเพศหญิงตามเพศกำเนิดเท่านั้นที่จะจดทะเบียนสมรสเป็นคู่สมรสตามกฎหมาย ทำให้บุคคลที่มีรสนิยมทางเพศแตกต่างจากรสนิยมแบบรักต่างเพศ เช่น บุคคลรักเพศเดียวกัน บุคคลข้ามเพศ หรือ บุคคลรักได้ทั้งสองเพศ หรือ บุคคลเพศหลากหลายไม่สามารถจดทะเบียนสมรสและเป็นคู่สมรสตามกฎหมายได้ ทำให้บุคคลเหล่านั้นประสบปัญหาจากการขาดการรับรองสิทธิต่าง ๆ ที่เกิดจากการจดทะเบียนสมรส เช่น สิทธิในการรับบุตร บุญธรรมร่วมกัน สิทธิในการจัดการทรัพย์สิน สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรมในการรับ

ร่างพระราชบัญญัติ

ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๒

มรดกจากคู่ชีวิต จึงจำเป็นต้องแก้ไขโดยใช้ภาษาที่เป็นกลางทางเพศภาวะในการยินยอมให้บุคคลทุกเพศกำเนิด ทุกสนิยมทางเพศ และทุกอัตลักษณ์ทางเพศ สามารถเข้าถึง และจดทะเบียนสมรสเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติ
ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๓

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....
โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันพ้นกำหนด ๖๐ วันนับแต่วันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ
ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่
ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ
ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือ
เป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ
ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๐ บุคคลสองคน ซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็น
พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาที่ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าว
มานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็ญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ
ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ร่างพระราชบัญญัติ
ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๔

“มาตรา ๑๔๕๒ บุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๓ หญิงที่ คู่สมรส ตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่นจะทำการสมรสใหม่ได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน เว้นแต่

- (๑) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น
- (๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม
- (๓) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่าให้มีครรภ์ หรือ
- (๔) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๔ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อ บุคคลสองคน ยินยอมเป็นคู่สมรสกัน และต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะ บุคคล ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้า บุคคลทั้งสอง นั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของ บุคคลทั้งสอง นั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมา บุคคลทั้งสอง ได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียน และให้นายทะเบียนจัดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรส และพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรสให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับถ้าหากจะมีการสมรสในวันแสดงเจตนาขอทำการสมรส การสมรสนั้นจะตกเป็นโมฆะ”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๑ คู่สมรส ต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส คู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน”

ร่างพระราชบัญญัติ

ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๕

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๒ ในกรณีที่ คู่สมรส ไม่สามารถที่จะอยู่กิน ด้วยกันฉัน คู่สมรส โดยปกติ สุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่ไม่สามารถที่จะ อยู่กิน ด้วยกันฉัน คู่สมรส โดยปกติสุขได้ หรือฝ่าย ที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหาก ในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดู ให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคนไร้ความสามารถหรือ เสมือนไร้ความสามารถ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสีย หรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๕ ถ้า คู่สมรส มิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่าง คู่สมรส ในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้

ถ้าข้อความใดในสัญญาก่อนสมรสขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน หรือระบุให้ใช้กฎหมายประเทศอื่นบังคับเรื่องทรัพย์สินนั้น ข้อความนั้น ๆ เป็นโมฆะ”

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๙ สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่ คู่สมรส ได้ทำไว้ต่อกันในระหว่าง เป็น คู่สมรส กันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็น คู่สมรส กันอยู่ หรือภายในกำหนด หนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็น คู่สมรส กันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิ ของบุคคลภายนอก ผู้ทำการโดยสุจริต”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๐ ทรัพย์สินระหว่าง คู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็น สินสมรส”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ร่างพระราชบัญญัติ

ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๖

“มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของรวมกันในเอกสารนั้นก็ได้”

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๖ คู่สมรส ต้องจัดการสินสมรสรวมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

(๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์

(๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี

(๔) ให้กู้ยืมเงิน

(๕) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัว เพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา

(๖) ประนีประนอมยอมความ

(๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย

(๘) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล

การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๖/๑ คู่สมรส จะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗๖ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๔๖๕ และมาตรา ๑๔๖๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส

ในกรณีที่สัญญาก่อนสมรสระบุการจัดการสินสมรสไว้แต่เพียงบางส่วนของมาตรา ๑๔๗๖ การจัดการสินสมรสนอกจากที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรสให้เป็นไปตามมาตรา ๑๔๗๖”

มาตรา ๑๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๗ คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวนบำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส นั้นอันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหน้าที่ คู่สมรส เป็นลูกหนี้ร่วมกัน”

ร่างพระราชบัญญัติ
ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๗

มาตรา ๒๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๙ การใดที่ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กระทำ ซึ่งต้องได้รับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”

มาตรา ๒๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๑ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”

มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๒ ในกรณีที่ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว ตามสมควรแก่อัตภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

ถ้า คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว เป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้”

มาตรา ๒๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้า คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรส อันพึงเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้”

มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๔ ถ้า คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส

(๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด

(๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง

(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส

(๔) ชัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส

อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียว หรือสั่งให้ แยกสินสมรสได้

ร่างพระราชบัญญัติ
ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๘

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราว เพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

มาตรา ๒๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๔/๑ ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตามมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ หรือมาตรา ๑๔๘๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในกรณีศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา ๒๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๕ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรส โดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า”

มาตรา ๒๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๖ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา ๑๔๘๒ วรรคสอง มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ หรือมาตรา ๑๔๘๕ อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอหรือตามมาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒/๑ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๑๗ หรือเมื่อ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดทะเบียนในทะเบียนสมรส”

มาตรา ๒๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๗ ในระหว่างที่เป็น คู่สมรส กัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ หรือรักษาสិทธิระหว่าง คู่สมรส ตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้ โดยเฉพาะให้ คู่สมรส ฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดู และค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล”

มาตรา ๒๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๘ ถ้า คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องรับผิดชอบส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น

ร่างพระราชบัญญัติ
ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๕

มาตรา ๓๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๙ ถ้า คู่สมรส เป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรส และสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”

มาตรา ๓๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๐ หนี้ที่ คู่สมรส เป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่ คู่สมรสฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง ก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรสดังต่อไปนี้

(๑) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควร แก่อัตรา

(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส

(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่ง คู่สมรส ทำด้วยกัน

(๔) หนี้ที่ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียวแต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”

มาตรา ๓๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๑ ถ้า คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องคำพิพากษาให้ล้มละลายสินสมรส ย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น”

มาตรา ๓๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๒ เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา ๑๔๘๔ วรรคสอง มาตรา ๑๔๙๑ หรือ มาตรา ๑๔๙๘/๑๗ วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา ๑๔๗๔ (๒) ใน ภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของ คู่สมรส ฝ่ายละครึ่ง

ดอกผลของสินส่วนตัวที่ได้มาหลังจากที่ได้แยกสินสมรสแล้วให้เป็นสินส่วนตัว”

มาตรา ๓๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้า คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คัดค้านศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว

ร่างพระราชบัญญัติ

ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๑๐

เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม”

มาตรา ๓๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๓ ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้วนเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน”

มาตรา ๓๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๓๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๙ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือ มาตรา ๑๔๕๘ ไม่ทำให้ บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ไม่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่ บุคคลใดบุคคลหนึ่ง นั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ หรือ ฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดได้สมรสโดยสุจริตฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ และถ้า การสมรสที่เป็นโมฆะนั้นทำให้ฝ่ายที่ได้สมรสโดยสุจริตต้องยากจนลงเพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สิน หรือจากการงานที่เคยทำอยู่ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือก่อนที่จะได้รู้ว่าการสมรสของตนเป็นโมฆะแล้วแต่กรณี ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วย สิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพในกรณีนี้ ให้นำ มาตรา ๑๕๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๕๒๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน หรือค่าเลี้ยงชีพตามวรรคสาม มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่ที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ หรือนับแต่วันที่รู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ สำหรับกรณี การสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒”

มาตรา ๓๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ร่างพระราชบัญญัติ

ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๑๑

“มาตรา ๑๕๐๔ การสมรสที่เป็นโมฆียะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๘ ผู้มีส่วนได้เสียขอให้เพิกถอนการสมรสได้ แต่บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ให้ความยินยอมแล้วจะขอให้เพิกถอนการสมรสไม่ได้

ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจน บุคคลใดบุคคลหนึ่ง มีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือเมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่วเวลาสมรส”

มาตรา ๓๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อ คู่สมรส ได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว”

มาตรา ๔๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๖ เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

(๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อุบัติการเลี้้งดูหรือยกย่องผู้อื่นฉนั้น คู่สมรส ประพฤติซู้หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิดน อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๒) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ประพฤติซู้ ไม่ว่าความประพฤติซู้นั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็น คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งของฝ่ายที่ประพฤตีสู้ข้อยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉนั้น คู่สมรส มาค้ำนึ่งประกอบ

อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๓) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็น คู่สมรส กันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๒) คู่สมรส สมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉนั้น คู่สมรส ได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

ร่างพระราชบัญญัติ

ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๑๒

(๕) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๖) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง ตามสมควรหรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็น คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรส มาคำนึงประกอบอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๗) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง วิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉัน คู่สมรส ต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๘) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผิดทัศนคติบนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๙) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นโรคติดต่อย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๑๐) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีสภาพร่างกาย ทำให้ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”

มาตรา ๔๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๗ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้า คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้วแต่กรณี ได้อนุญาตหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งอีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัศนคติบนตามมาตรา ๑๕๑๖ (๘) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อันเป็นเหตุให้ทำทัศนคติบนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันฉัน คู่สมรส โดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”

มาตรา ๔๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้ คู่สมรส ทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด

ในกรณีหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ให้ศาลซึ่งพิจารณาคดีฟ้องหย่านั้นชี้ขาดด้วยว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ในการพิจารณาชี้ขาดถ้าศาลเห็นว่ามีเหตุที่จะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสนั้นได้ตามมาตรา ๑๕๘๒ ศาลจะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรส และสั่งให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครองก็ได้ ทั้งนี้ ให้ศาลคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรนั้นเป็นสำคัญ”

ร่างพระราชบัญญัติ

ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๑๓

มาตรา ๔๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๒ ถ้า คู่สมรส หย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่า คู่สมรส ทั้งสองฝ่าย หรือ คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด

ถ้าหย่าโดยคำพิพากษาของศาลหรือในกรณีที่สัญญาหย่ามิได้กำหนดเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรไว้ ให้ศาลเป็นผู้กำหนด”

มาตรา ๔๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๒๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีสิทธิได้รับค่าทดแทนจาก คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง จะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกิน คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ไปในทำนองประพฤตฺชู้ ก็ได้ และคู่สมรสฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากบุคคลอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับ คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ในทำนอง ประพฤตฺชู้ ก็ได้ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง นั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”

มาตรา ๔๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พิกอาศัย การอุปการะเลี้ยงดู คู่สมรส และการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”

มาตรา ๔๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของ คู่สมรสแต่ในระหว่าง คู่สมรส

(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของ คู่สมรส ตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า

(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษานั้นที่บังคับทรัพย์สินระหว่าง คู่สมรส นั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า”

มาตรา ๔๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้ คู่สมรส ได้ส่วนเท่ากัน”

ร่างพระราชบัญญัติ
ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๑๔

มาตรา ๔๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๖๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๖๑ บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของ บุพการี”

มาตรา ๔๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๖๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๖๓ บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดู บุพการี”

มาตรา ๕๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๖๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๖๔ บุพการีจำต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตร ในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ บุพการีจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เฉพาะผู้ทุพพลภาพ และหาเลี้ยงตนเองมิได้”

มาตรา ๕๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๖๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๖๕ การร้องขอค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหรือขอให้บุตรได้รับการอุปการะเลี้ยงดูโดยประการอื่น นอกจากอัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวตามมาตรา ๑๕๖๒ แล้ว บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะนำคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้”

มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๖๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๖๖ บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบุพการี อำนาจปกครองอยู่กับ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตาย
- (๒) ไม่แน่นอนว่า บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีชีวิตอยู่หรือตาย
- (๓) บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลเพราะจิตฟั่นเฟือน
- (๕) ศาลสั่งให้อำนาจปกครองอยู่กับ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- (๖) บุพการี ตกลงกันตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ตกลงกันได้”

มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๘๔/๑ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ย่อมมีสิทธิที่จะติดต่อกับบุตรของตนได้ตามควรแก่พฤติการณ์ ไม่ว่าบุคคลใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองก็ตาม”

ร่างพระราชบัญญัติ
ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๑๕

มาตรา ๕๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๘๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๘๕ บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มี บุพการี หรือ บุพการี ถูกถอนอำนาจปกครองเสียแล้วนั้น จะจัดให้มีผู้ปกครองขึ้นในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ก็ได้

ในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนตามมาตรา ๑๕๘๒ วรรคหนึ่ง ศาลจะตั้งผู้ปกครองในส่วนที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองนั้นก็ได้ หรือในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจจัดการทรัพย์สินตามมาตรา ๑๕๘๒ วรรคสอง ศาลจะตั้งผู้ปกครองเพื่อจัดการทรัพย์สินก็ได้”

มาตรา ๕๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๘๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๘๖ ผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๘๕ นั้น ให้ตั้งโดยคำสั่งศาลเมื่อมีการร้องขอของญาติของผู้เยาว์ อัยการ หรือผู้ซึ่ง บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่ตายที่หลังได้ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรม ให้เป็นผู้ปกครอง

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๙๐ การตั้งผู้ปกครองนั้นถ้ามีข้อกำหนดพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้งตามข้อกำหนดพินัยกรรม เว้นแต่พินัยกรรมนั้นไม่มีผลบังคับหรือบุคคลที่ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมนั้นเป็นบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เป็นผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๘๗”

มาตรา ๕๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๘๗ บุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วอาจถูกตั้งเป็นผู้ปกครองได้ เว้นแต่

- (๑) ผู้ซึ่งศาลสั่งว่าเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (๒) ผู้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลาย
- (๓) ผู้ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะปกครองผู้เยาว์หรือทรัพย์สินของผู้เยาว์
- (๔) ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดีในศาลกับผู้เยาว์ ผู้บุพการีหรือพี่น้องร่วม บุพการี หรือร่วมแต่บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กับผู้เยาว์
- (๕) ผู้ซึ่ง บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่ตายได้ทำหนังสือระบุชื่อห้ามไว้มิให้เป็นผู้ปกครอง”

มาตรา ๕๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๘๘/๒๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๘๘/๒๑ การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะกระทำต่อเมื่อได้รับความยินยอมของบุพการีของผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีที่ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองต้องได้รับความยินยอมของ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งยังมีอำนาจปกครอง

ร่างพระราชบัญญัติ
ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๑๖

ถ้าไม่มีผู้มีอำนาจให้ความยินยอมดังกล่าวในวรรคหนึ่ง หรือมีแต่ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองคนไม่สามารถแสดงเจตนาให้ความยินยอมได้หรือไม่ให้ความยินยอม และการไม่ให้ความยินยอมนั้นปราศจากเหตุผลอันสมควรและเป็นปฏิปักษ์ต่อสุขภาพ ความเจริญ หรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือผู้ประสงค์จะขอรับบุตรบุญธรรมหรืออัยการจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมตามวรรคหนึ่งก็ได้”

มาตรา ๕๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๒๒ ในการรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม ถ้าผู้เยาว์เป็นผู้ถูกทอดทิ้ง และอยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์เด็กตามกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็ก ให้สถานสงเคราะห์เด็กเป็นผู้ให้ความยินยอมแทน บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถ้าสถานสงเคราะห์เด็กไม่ให้ความยินยอมให้นำความในมาตรา ๑๕๔๘/๒๑ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๒๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๒๘ บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะอย่างเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิและหน้าที่ในครอบครัวที่ได้กำเนิดมา ในกรณีเช่นนี้ ให้บุพการีโดยกำเนิดหมดอำนาจปกครองนับแต่วันเวลาที่เด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว”

มาตรา ๖๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่าง คู่สมรส หรือระหว่าง บุพการีกับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี”

มาตรา ๖๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖๐๖ บุคคลดังต่อไปนี้ต้องถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ

(๑) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำ หรือพยายามกระทำให้เจ้ามรดก หรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ผู้ที่ได้ฟ้องเจ้ามรดกหาว่าทำความผิดโทษประหารชีวิตและตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ

(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้นี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ทำนั้นเป็น คู่สมรส หรือผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง

ร่างพระราชบัญญัติ
ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๑๗

(๔) ผู้ที่ฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำ หรือเพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก หรือไม่ให้กระทำการดังกล่าวนี้

(๕) ผู้ที่ปลอม ทำลาย หรือปิดบังพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมด เจ้ามรดกอาจถอนข้อจำกัดฐานเป็นผู้ไม่สมควรเสียก็ได้โดยให้อภัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร”

มาตรา ๖๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๒๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖๒๕ ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปิ่นทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นให้เป็นไปดังนี้

(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่าง คู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น

(๒) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติ แห่งบรรพนี้ นอกจากมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘”

มาตรา ๖๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๒๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖๒๘ คู่สมรส ที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”

มาตรา ๖๔ ให้เพิ่มความในมาตรา ๑๕๙๘/๔๒ ดังนี้

“มาตรา ๑๕๙๘/๔๒ ให้อุปสมรสที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายนี้ ถือเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง กฎหมาย และระเบียบ อื่นใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่ “สามีภรรยา” หรือ “คู่สมรส” หรือ “บิดามารดา” หรือ คำอื่นใดในลักษณะเดียวกัน”

มาตรา ๖๕ ให้เพิ่มความในมาตรา ๑๕๙๘/๔๓ ดังนี้

มาตรา ๑๕๙๘/๔๓ ให้อุปการีตามประมวลกฎหมายนี้ ถือเป็นบุพการี ที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง กฎหมาย และระเบียบ อื่นใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่ “บุพการี” หรือ “บิดามารดา” หรือ คำอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

มาตรา ๖๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....
.....

ร่างพระราชบัญญัติ

ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๑๘

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีหลายมาตราที่ขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ซึ่งทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติเนื่องจากเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติในบรรพ ๕ และ ๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งให้สิทธิเฉพาะชายและหญิงสมรสกันได้ตามกฎหมายเท่านั้น ทำให้คนรักเพศเดียวกัน คนรักข้ามเพศ คนรักเพศหลากหลาย ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิ จึงขอเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ และ ๖ เพื่อขยายสิทธิคุ้มครองให้ทุกคน ได้รับการรับรองสิทธิต่าง ๆ อันได้แก่ สิทธิในการจดทะเบียนสมรส สิทธิในการจัดการทรัพย์สิน สิทธิในการเป็น ทายาทโดยธรรม การดูแล การมีบุตรและรับบุตรบุญธรรม ในการรับมรดกจากคู่สมรส เป็นต้น เพื่อให้ทุกคนได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย ตามหลักของความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

๒. สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

(๑) รับรองความสัมพันธ์ทางแพ่ง ระหว่างบุคคลสองคน โดยมีเงื่อนไขอนุญาต ให้บุคคลทุกคน ทุกเพศกำเนิด รสนิยมทางเพศ และ อัตลักษณ์ทางเพศ จดทะเบียนสมรส เป็น “คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย” มีศักดิ์และสิทธิทางแพ่งตามกฎหมายทุกประการ รวมถึงศักดิ์ และ สิทธิตามประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎหมายอื่น กฎกระทรวง ระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ

(๒) บัญญัติข้อห้ามในการสมรส การสมรสที่เป็นโมฆะและโมฆยะ

(๓) บัญญัติสิทธิและหน้าที่ ให้คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย จัดการทรัพย์สิน และหนี้สินร่วมกัน ระหว่างที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน

(๔) บัญญัติสิทธิและหน้าที่ ให้คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการมีบุตร และ ปกครองบุตรร่วมกัน ให้สิทธิในการรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน ให้สิทธิในการปกครองบุตรที่ติดตาม กับคู่สมรสอีกฝ่าย และให้ “บุพการีต่างเพศ” “บุพการีเพศเดียวกัน” และ “บุพการีเพศหลากหลาย” มีอำนาจปกครองบุตรร่วมกันได้

(๕) บัญญัติสิทธิและหน้าที่ ให้คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย สามารถดำเนินการ หรือ มีบุตรโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ และให้ “บุพการีต่างเพศ” “บุพการีเพศเดียวกัน” และ “บุพการีเพศหลากหลาย” มีอำนาจ ปกครองบุตรร่วมกันได้

(๖) บัญญัติสิทธิให้คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการ รับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต

(๗) บัญญัติเงื่อนไขระหว่างคู่สมรสว่าด้วย การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส

ร่างพระราชบัญญัติ

ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๑๕

(๘) บัญญัติพิเศษเฉพาะกาล ให้ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎหมายอื่น กฎกระทรวง กฎระเบียบ ที่บัญญัติอ้างอิงคำว่า “คู่สมรส” “สามีภรรยา” และ “บิดามารดา” ให้หมายความรวมถึง “คู่สมรสที่ต่างเพศ” “คู่สมรสที่เพศเดียวกัน” “คู่สมรสที่เพศหลากหลาย” และ “บุพการีต่างเพศ” “บุพการีเพศเดียวกัน” “บุพการีเพศหลากหลาย”

(๙) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ อำนาจ ในการ ออกกฎกระทรวง กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยกฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้องพึงมี แนวนโยบาย เดียวกัน ปราศจากการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานความเสมอภาคเช่นเดียวกับคู่สมรสต่างเพศ